

מראי מקומות- בכורות כ"ו

ודאי ממשכנין. אבל כאן מיירי דכבר הפרישה, ולכן י"ל דאין משהין אותו. ולפי"ז, אם באמת הפריש העולה, רק דמתעצל מלהקריבה, אין ממשכנין אותו [ואף דהגמ' כאן אינו פושט השאלה, אבל לכאור' עכ"פ מספק אין ממשכנין].

(ה) **כי תיבעי לך דעולה- כ' המרומי שדה דאע"ג** דשלמים ג"כ באים לרצות על מדת החסד והשלום, מ"מ יש הרבה שלמים שמביאים רק רק לשמחה ולהודות על העבר, משא"כ עולה בא לכפרה על חייבי עשה לעולם, ולכן לא שואל הגמ' לענין השלמים, אלא על העולה.

(ו) **להודיעך כחו דעקביא, דבבעל מום אפי' בתולש נמי שרי- חקר המהרי"ט אלגאזי** (מ"ב, ב'), האם תולש הוא בדוקא, דדוקא בתולש, דקיי"ל דתולש לאו היינו גוזז, ובתלישה אינו עובר בלאו, הוא דמתיר עקביא, כל בגוזז ממש אפשר דאפי' עקביא מודה דאפי' אחר שחיטה אסור, והיינו רבותא דתולש לעקביא, דה"א דכיון דתלש בכוונה, והראה שרוצה ליהנות מהגיזה, וא"כ בזה שפיר ה"א דגזרי' דדלמא אתי להשהותו, אבל גוזז ממש אסור, דאל"כ הו"ל לנקוט גוזז לרבותא טפי, דאף בכה"ג מותר בדיעבד. אולם ע"ש דדייק מדברי תוס' לעיל (כה. ד"ה שער) דתולש לאו דוקא, ואף בגוזז יהי' הדין כן דמותר בדיעבד לעקביא, וע"ש שכ' לבאר לפי"ז למה נקט התנא תולש ולא גוזז.

עד כמה

(ז) **ובשעת המקדש אם הי' תמים אמר לו תן ואקרבנו, מותר- ע' במהרי"ט אלגאזי (מ"ג, ב')** שהביא מש"כ הרמב"ם (בכורות א', ט"ו), "ויראה לי שהבכור נותן לכל כהן שירצה", ומיירי בבכור תם בזמן המקדש. וביאר הכסף משנה דכוונת הרמב"ם לומר דטובת הנאה לבעלים הוא. אולם הק' המהרי"ט א"ע, דהא כבר כ' הרמב"ם דין זה במקו"א, וגם הא לא שייך לומר דין זה בלשון "יראה לי", שהרי אי"ז דין שהמציא הרמב"ם, דזה

(א) **אמר ר' יוסי מודה אבא חלפתא- ע' בהגהות רעק"א לשו"ע (יו"ד ר"מ, אות ג')** שהק' אהא דכ' המחבר דלא יקראנו לאביו בשמו, מהא דא"י באיזה דוכתי דר' יוסי הי' קורא לאביו אבא חלפתא, והניח בקו'. אולם ע' בהגהות הגר"א (יו"ד רמ"ב, ל"ו) שהביא ראי' מכאן דהיכא דקראו "אבא", יכול לקרותו בשמו ג"כ. ובהערות להגר"ש א"י דלכאור' אין מוכח לומר דקראו "אבא חלפתא", אלא דר' יוסי אמר "אבא", והגמ' הוסיף "חלפתא", וצ"ע בזה.

(ב) **אלא צמר שנתלש מעולה תמימה מהו- ע' בתוס' לעיל (ריש כה:)** שכ' דגיזת עולה תמימה אינה אסורה לפי הרבנן אלא מדרבנן. והק' המצפה איתן שם דמבואר מפסחים (לג.) דיש איסור מעילה בגיזי צמר של עולה, והיינו מדאורייתא. וכ' לחדש דמש"כ תוס' דגיזי צמר של קרבנות אינו אסור אלא מדרבנן, אי"ז אלא אם אח"כ נעשה בעל מום, אבל אם עדיין הוא תמימה אח"כ, אז הגיזים אסורים אף מדאורייתא.

(ג) **תולש מי איכא מאן דשרי- הק' המהרי"ט אלגאזי (מ"ב, ו')**, הא קיי"ל דתולש לאו היינו גוזז, וא"כ אם תולש אינו עובר הלאו דלא תגוז, וא"כ למה נקרא רשע משום דתלש. ותי' הראשית בכורים, דלפי מש"כ תוס' שיש איסור דרבנן, א"כ י"ל דנקרא רשע משום שעבר על האיסור דרבנן. ועוד תי' דאולי עובר משום כחישת הבהמה, דע"י הגזיזה הבהמה הוכחש, ואיסור כחישת י"ל שהוא מן התורה, מהא דכתי' לא תעשון כן לד' אלקיכם.

(ד) **כי תיבעי לך דעולה, מאי, כיון דעיקר לאו לכפרה אתי, משהי לי, וכו'- הק' המצפה איתן, הא תנן בערכין (כא.)** דחייבי עולות ממשכנין אותן, ופרש"י שם שהוא משום דכיון דלאו חובה הוא, לא חשיב לי' למכפר ולכן מתעצל ומשהי לי', ומ"ש דכאן נסתפק. ותי' דשם מיירי דלא הפרישה עדיין, דכיון דלא הפרישה וגם אינה כפרה גמורה, לכן

לעלות לרגל, גם אין לו איסור בל תאחר, ולזה צריך קרא לומר דמ"מ צריך להביא הבכור בתוך שנתו.

(י) **מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות-** פרש"י, דכיון דעל ישראל רמאי לטפל בו, ואמר לו הכהן בתוך החמישים יום תנהו לי ואזוננו, ואע"פ שלא אהנה, דומה כמי ששוכרו ומצילו מן הטורח, ובלבד שיתנו לו ולא לכהן אחר, הרי זה דומה לכהן שמסייע בבית הגרנות. והק' **בהערות להגרי"ש**, הרי לכאור' זהו כהן מסייע בבית הגרנות ממש, ואינו רק נראה, וא"כ למה נקט הגמ' לשון נראה. וביאר דצ"ל דמסייע היינו שדש וזרה וכו' בשביל הישראל, ותמורת עבודתו נותן לו התרומה, הא הוה מסייע ממש, משא"כ הכא, הרי מה שעובד ומטפל בבכור, זה משום שהוא שלו, ולא שהוא פועל בשביל הישראל, אלא פועל לעצמו, ובתוך שלו, רק קיבל זה ע"ע והרויח לישראל מחמת שנתן לו, הא אי"ז מסייע ממש אלא נראה כמסייע.

(יא) **ואם עשה כן חילולו- פרש"י**, הוציאו התרומה והמעשר לחולין, שאין בהן דין קדושה. אולם ע' **ברש"י בתמורה** (ח: ד"ה היינו) דכ' דנראה ככהן המסייע בבית הגרנות והוי חילול השם, ומשמע קצת דביאר דזהו כוונת הגמ' כאן ג"כ, וצ"ע.

מבואר להדיא בברייתא בשמעתין דאית לי' טובת הנאה. ולכן פי' דכוונת הרמב"ם לומר דמה שיכול ליתן לכל כהן שירצה, היינו דיכול ליתן אף לכהן שאינו מאנשי המשמר של אותו שבוע. ואף דאי' **בירושלמי** בחלה דבכורות ניתנין לאנשי משמר דוקא, וגם הרמב"ם הביאו בפיה"מ לחלה (ד', ט'), מ"מ י"ל דזה בא הרמב"ם ללמדנו, דלפי ראות עיניו ולפי הראיות והכרחיות שיש לו, ע"כ דברי הירושלמי לאו דוקא, ואין הגירסא של הירושלמי נכונה.

(ח) **הבכור נאכל שנה בשנה, בין תם בין בעל מום-** ע' **בהגהות רעק"א** על השו"ע (יו"ד ש"ו, הובא ברמב"ם מהדור' פרנקל בכורות א', ח'), על מש"כ הט"ז שם דדין לאכול בכור בעל בתוך שנתו הוא כדי שלא יבא לידי תקלה, כ' רעק"א דכ"כ **הפרישה**, ומבואר מדבריהם דעיקר קרא דלפני ד' תאכלנו שנה בשנה בתם כתי', אבל בבעל מום הוא רק דרבנן, וכ"כ **הלבוש**. אבל הביא דמדברי הסמ"ג והרמב"ם מבואר שהוא מדאורייתא.

(ט) **שנא' לפני ד' תאכלנו שנה בשנה-** ויש להעיר, למה צריך קרא לזה, הרי בלא"ה צריך להקריב בכור תם בתוך שנה משום איסור בל תאחר, וכ' **תוס' לקמן** (כז: ד"ה שנה) דשייך שנה בלא רגלים (ולמשל למ"ד דצריך רגלים כסדרן), ולזה צריך קרא לומר דאף בכור תם צריך להקריבו בתוך שנה. וע' **ביד בנימין** שהביא משהק' **החכם צבי** (י"ב) על תוס', דהא לא משכחת שנה בלא רגלים אלא לר' שמעי', ולכן לחולקים על ר' שמעי' מא"ל. והביא מש"כ החכ"צ ליישב דלא אמרי' בל תאחר אלא אצל הבעלים, אבל לאחר שהבעלים יתן הבכור להכהן, שוב אין הכהן עובר בבל תאחר, ולכן צריך קרא דצריך להביאו בתוך שנה. וע"ע שם שהביא מהמנחת **ברוך** (סי' ק"ד) שכ' להיפוך, דרק הכהן עובר בבל תאחר כיון שהישראל נותנו לכהן, אבל אצל הישראל אין שום איסור בל תאחר, ולכן צריך קרא לומר דצריך הבעלים ליתנה לכהן בתוך שנה. וכ' **השטמ"ק השלם** (שם) בשם התוס' **חצוניות** דכל האיסור בל תאחר הוא רק למי שחייב הוא לעלות לרגל, אבל במי שהוא חולה או זקן, ואינו חייב